

fréttabréf **bssl**

Tjón vegna eldgossins í Eyjafjallajökli

EFNI BRÉFSINS:

Meðferð sauðfjár í kjölfar eldsumbrota	2
Skráningarfrestir á kynbótasýningar 2010	3
Niðurstöður sauðfjárskýrsluhalds 2009	3
Bændur, látið vita um skemmtilegar fréttir	3
Flúor í ösku, útskolun og viðbrögð	4
Frá fræðslufundum í sauðfjárræktinni	5
Kynbótasýningar hrossa 2010	7

Á DÖFINNI:

Kynbótasýningar hrossa

- **Víðidalur í Reykjavík**
10. til 14. maí
- **Sörlastaðir í Hafnarfirði**
17. til 28. maí
- **Gaddstaðaflatir**
31. maí til 11. júní
- **Hornafjörður**
1. til 2. júní

Vegna eldgossins í Eyjafjallajökli er ljóst bændur hafa orðið fyrir ýmsu tjóni. Skemmdir hafa orðið á túnnum og ræktunarlendi og túnnum vegna vatnsflóða auk þess sem skurðir eru margir hverjir fullir af eðju. Þá er ljóst að girðingar bænda eru víða skemmdar, vatnsveitur hafa sömuleiðis orðið fyrir skemmdum og þannig mætti áfram telja. Mikilvægt er því að bændur átti sig á hvert, og með hvaða hætti, á að tilkynna tjón, hvernig meta skuli tjón og hvert hægt verður að sækja bætur.

Viðlagatrygging Íslands

Viðlagatrygging Íslands bætir tjón af völdum náttúruhamfara, þ.m.t. eldgosa og vatnsflóða. Vátryggðir munir eru m.a. húseignir og lausafé sem er brunatryggt hjá vátryggingafélagi en einnig nær tryggingarskyldan til lausafjár sem tryggt er með almennri samsettri vátryggingu er innifelur brunatryggingu. Þar getur verið um að ræða gripatryggingar, hestatryggingar, búfjártryggingar og landbúnaðartryggingar. Samkvæmt upplýsingum frá Viðlagatryggingu bætir stofnunin tjón á brunatryggðum skepnum og fóðri, bæði innanhúss og utan, þ.e. innan girðingar á jörðum. Samkvæmt gildandi skilmálum bætir Viðlagatrygging ekki tjón á túnnum og girðingum sem verða fyrir tjóni af völdum gjósku og/eða vatnsflóðs.

Eðlilega spyrja menn hvort fjárhagslegt tjón vegna hreinsunar á húsum og húspökum verði bætt. Þegar þetta er ritað liggur það ekki fyrir en er til umfjöllunar hjá Viðlagatryggingu. Mönnum er bent á að fylgjast vel með tilkynningum og fréttum þar að lútandi.

Mikilvægt er að þeir aðilar sem telja sig hafa orðið fyrir tjóni af ofangreindum völdum hafi tafarlaust samband við sitt vátryggingafélag eða Viðlagatryggingu sem gefur þá upplýsingar um næstu skref og senda eftir atvikum matsmenn á staðinn til þess að meta tjónið.

Þá er mikilvægt að allt það tjón sem orðið hefur sé skráð og myndað eins ítarlega og kostur er. Á sama hátt er brýnt að menn takmarki tjónið eins og færi er á og haldi skrá um slíkar aðgerðir.

Bjargráðasjóður

Bjargráðsjóður skiptist í tvær deildir, almenna deild og búnaðardeild. Hlutverk almennu deildar sjóðsins er að veita einstaklingum og félögum fjárhagsaðstoð til að bæta bein tiltekin tjón af völdum náttúruhamfara. Um getur verið að ræða tjón á gjaldskyldum fasteignum samkv. skilgreiningu laga um tekjustofna sveitarfélaga, girðingum, túnnum og rafmagnslínunum er tengjast landbúnaði og á heyi sem notað er við landbúnaðarframleiðslu.

Tjón sem njóta almennrar tryggingaverndar eða fást bætt með öðrum hætti, t.d. hjá viðlagatryggingu, eru ekki bætt.

Mikilvægt er að þeir sem telja sig hafa orðið fyrir tjóni skrái það og myndi eins ítarlega og hægt er.

Þeir sem telja sig hafa orðið fyrir bótaskyldu tjóni samkvæmt ofangreindu eru hvattir til þess að hafa samband við Búnaðarsambandið til þess að skrá og staðfesta umfang og eðli tjónsins.

Eðlilega hefur umfang tjónsins á því svæði sem fallið hefur aska og/eða flóð hafa valdið tjóni á ekki verið metið og hugsanlega eru öll skaðleg áhrif gossins ekki komin fram. Það er því erfitt á þessum tímamarki að gefa skýr svör um hversu miklar bætur fást og eins er ekki fyllilega ljóst hversu miklum fjármunum Bjargráðasjóður hefur úr að spila.

Meðferð sauðfjár í kjölfar eldsumbrota

Ráðunautar Bssl og sérfræðingar Lbhí svara nokkrum spurningum

Hvað á að gera ef vart verður við öskufall?

Gosaska getur valdið dýrum óþægindum. Það eru einkum augu og öndunarfæri sem eru viðkvæm fyrir ertingu. Berist askan ofaní gripi getur hún sært slímhimnu meltingarfæranna og valdið blæðingum og skitu. Í öðru lagi inniheldur askan flúor sem binst við kalsíum í fódri og getur þannig valdið doðaeinkennum í skepnum. Til að forðast bráðaeitrun flúors er því mikilvægt að forða skepnum undan öskufalli, hýsa eða flytja annað ef mögulegt er.

Hver eru helstu einkenni flúoreitrunar?

Einkenni bráðrar eitrunar eru deyfð, slefa, og nasarennslí, hósti eða hnerrar, hröð öndun, lystarleysi, niðurgangur, sjóndepurð og blinda, lamanir og meðvitundarleysi. Einkenni langvinnrar flúoreitrunar eru skemmdir í tönnum, beina-skemmdir, vanþrif og lamanir. Ungviði í vexti safnar flúor hraðar í bein en eldri dýr. Oftast líða nokkrir mánuðir þar til einkenna hægfara eitrunar verður vart.

Er óhætt að láta lambfé út þar sem fallið hefur aska?

Ekki er óhætt að setja fé út á svæði þar sem öskufall var, án samráðs við sérfræðinga. Fé nagar nýgræðinginn sem kemur upp úr öskunni og það getur valdið bráðri flúoreitrun. Auðleyst flúorsambönd sogast fljótt úr meltingarvegi og finnast eftir fáar mínútur í blóði og ná hámarki á fáum klukkutímum.

Hvernig er helst hægt að haga meðferð fjár þar sem ekki er hægt að setja féð út?

Gott er að koma fyrir smá afdrepi fyrir lömbin þar sem þau hafa aðgang að kjarnfóðri, heyi og vatni fyrir sig. Slíkt afdrep getur verið sér rými í húsinu með opum sem eru það lítil að eingöngu lömbin komast þar inn. Góður aðgangur að fódri og ekki síst vatni fyrir lömbin ver ærnar, minnkar mjög hættuna á óþarfa sögi og þar með spenasárum og jógurbólgu. Jafnframt ætti vöxtur lambanna að verða mun betri en ella. Valsað bygg, súrsað eða þurrkað, er fyrirtaks viðbótarfóður fyrir lömb. Sé það blandað við próteinríka köggla (ungkálkögglar) í hlutföllunum 4 (bygg) á móti 1 (köggla) ætti árangurinn að verða enn betri. Það er í góðu lagi að lömbin hafi frjálstan aðgang að slíku fódri. Svipuð byggblanda fyrir ærnar í hæfilegum skömmtum (100-300 g/dag eftir heygæðum o.fl.) ætti að hjálpa þeim við að halda nytinni á innistöðunni.

Hvenær er hægt að setja út fé þar sem aska hefur fallið?

Úrkomu þarf til að skola flúorinn úr öskunni og gera beitolnd

hættulítil. Miðað við að flúormagnið í öskunni sé 850 ppm þá þarf a.m.k. 1,5mm úrkomu fyrir hvern cm í þykkt öskulags. Rétt er þó að láta sérfræðinga meta útskolun áður en fé er hleypt út. Á öskufallssvæðum er ætíð mikilvægt að tryggja skepnum hreint drykkjarvatn. Kanna þarf ástand vatnsbóla og sjá til þess að yfirborðsvatn berist ekki í þau. Flúormagn í grasi og öðru umhverfi lækkar mjög ört eftir að öskufalli lýkur svo fremi sem úrkomu gætir. Upptaka plantna af flúor er mjög takmörkuð, þannig að skaðinn af flúorinum er fyrst og fremst á meðan hann er útvortis á plöntunum, þ.e. á meðan rigning og önnur náttúruöfl ná ekki að fjarlægja öskuna af yfirborði gróðurþekjunnar. Eðlilegt er að gefa fénu með beitinni a.m.k. eitthvað fram eftir sumri.

Hvaða þætti þarf helst að hafa í huga við beit?

Ólíklegt er að afréttir í kringum gosstöðvarnar nýtist til beitar í sumar. Reikna má með að áhrifa öskufallsins gæti lengur á rýrar landi, því gæti þurft að brúa einhver bil í lengri eða skemmri tíma með beit á ræktað land og/eða láglendan úthaga.

Túnbeit eitthvað fram á sumarið er vissulega nokkuð dýr valkostur en skilar góðum vaxtarhraða hjá lömbunum á meðan beit er næg en grösín þó ekki mjög spröttin. Séu ónotuð tún einhvers staðar í boði hlýtur að vera þess virði að nýta þau ef aðstæður leyfa.

Láglendur úthagi getur verið þokkalegt beitolnd snemmsumars en sprettur fljótt úr sér. Skiptibeit sauðfjár með hrossum er möguleiki sem vert er að huga að, þá eru hrossin látin hreinsa upp en sauðféð er síðan rekið inn í hólfið þegar nýgræðingurinn nær sér aftur á strik.

Græn fóðurbeit er líka eins og bændur þekkja öflug leið til að halda uppi vaxtarhraða lambanna. Margir nota vetrarþerpu og vetrarrýgresi til haustbötunar. Þessar tegundir geta auðveldlega verið tilbúnar til beitar í lok júlí eða byrjun ágúst sé þeim sáð mjög snemma. Ef á að fá græn fóðurbeit ennþá fyrr má nota snemmvaxnar tegundir eins og sumarþerpu en slíkar tegundir hafa fremur stuttan nýtingartíma.

Hvaða áhrif hafa þessar aðstæður á annað heilsufar fjárins?

Eins og sauðfjábændur vita þá er löng innistaða mjög óheppileg fyrir lambfé, meira álag verður á ærnar og einnig er smítalag sjúkdóma meira þar sem fé er haldið í litlu rými. Aukin hætta er á meltingarfærassjúkdómum bæði af völdum coligerla og hnísla. Tryggja þarf ám og lömbum hreint vatn og halda þarf undirlagi þurru með því að bæta daglega við

hálmí. Ef skitu verður vart er nauðsynlegt að bregðast skjótt við og leita dýralæknis.

Selenstaða unglamba er yfirleitt lág og umtalsverð hætta á stíuskjögrí (hvítvöðvaveiki) sérstaklega ef innistaða dregst á langinn. Rétt er í samráði við dýralækni að meðhöndla öll lömb með fyrirbyggjandi vítamín- og snefilefnalyfjum.

Í öllum tilvikum, þegar beitt er á ræktað land eða þröng láglandishólf, byggist upp smit orma og hnísla. Einnig er aukin hætta á flosnýrnaveiki og garnapest. Meta þarf aðstæður á hverjum stað og skipuleggja fyrirbyggjandi aðgerðir í samráði við dýralækni.

Fanney Ólög Lárusdóttir
Pórey Bjarnadóttir
Grétar Hrafn Harðarson
Jóhannes Sveinbjörnsson

Heimildir:
Eggert Gunnarsson, 2010. Áhrif öskufalls á búpening.
(heimasíða Keldna)
Sigurður Sigurðarson, 2010. Áhrif eldgosa á dýr.
(heimasíða Matvælastofnunar).

Skráningarfrestir á kynbótasýningar 2010

Víðidalur í Reykjavík

kynbótasýning dagana 10. til 14. maí.

Tekið við skráningum í síma 480 1800 dagana 29.apríl til 3. maí.

Sörlastaðir í Hafnarfirði

kynbótasýning dagana 17. til 28. maí.

Tekið við skráningum í síma 480 1800 dagana 4. til 6. maí.

Héraðssýning Gaddstaðafloðum

kynbótasýning dagana 31. maí til 11. júní.

Tekið við skráningum í síma 480 1800 dagana 17. til 20. maí.

Hornafjörður

kynbótasýning dagana 1. til 2. júní.

Tekið við skráningum í síma 470 8088 / 864 6487 dagana 26.og 27. maí.

Niðurstöður sauðfjárskýrsluhaldsins 2009

Fyrstu niðurstöður úr skýrsluhaldi sauðfjárræktarinnar fyrir árið 2009 eru komnar á vefinn hjá okkur, www.bssl.is. Um er að ræða afurðatölur, kjötgæðatölur og lista yfir afurðahæstu búin og bú með bestu flokkun með tilliti til kjötgæða í fyrra.

Þá er einnig búið að setja inn lista yfir stigahæstu veturgömlu hrútana fyrir sláturlömb 2009.

Peir sem ekki hafa nettengingu og/eða vilja fá yfirlitin send er bent á að hafa samband við Fanneyju Ólöfu í síma 487 4818, netfang: fol@bssl.is, eða Póreyju í síma 470 8083, netfang: thorey@bssl.is.

Bændur, látið endilega vita um skemmtilegar fréttir

Ég hvet bændur og búalið á Suðurlandi að láta mig vita af skemmtilegum fréttum úr sveitinni til að birta í Dagskránni, Bændablaðinu eða sjónvarpinu. Ég hef fundið fyrir því að fólk hefur sérstaklega gaman að fréttum tengdum landbúnaði, ekki síst dýrum. Mér dettur t.d. í hug fréttir af tvíburaföldöldum, tvíkelfingum, risa kálfum, tík sem gýtur óvenjulega mörgum hvolpum, sexlembingar, áhugaverð nýsköpun í sveitunum eða hvað annað sem ykkur dettur í hug. Ég er sem sagt að leita af óvenjulegum og skemmtilegum fréttum úr sunnlenskum sveitum, sem eykur enn frekar á jákvæða ímynd landbúnaðarins. Hægt er að ná í mig í gegnum síma 856-0672 eða í gegnum netfangið mhh@prentmet.is

Magnús Hlynur Hreiðarsson, fréttamaður.

Flúor í ösku, útskolun og viðbrögð

Ráðunautar BSSL hafa tekið saman efni varðandi útskolun flúors í öskunni úr Eyjafjallajökli og viðbrögð eftir heimildum frá starfsmönnum Háskóla Íslands og Landbúnaðarháskóla Íslands. Greinin sem fer hér á eftir ætti gefa mönnum nokkra hugmynd hvers er að vænta og viðbrögð við því.

Vatnsleysanlegur flúor kemur fyrir utan á kornum í gjósku sem annað hvort ammóníum -flúorsilikat (NH₄)₂SiF₆ eða einfaldlega sem natríum flúoríð, NaF. Flúorsilikat er leysanlegra - þar leysast 180 grömm í lítra af köldu vatni en natríum-flúoríð leysist verr eða um 42 grömm í lítra af köldu vatni. Natríum flúoríð er því verra í útskolun og því reiknum við með að flúorinn sé á því formi.

Samkvæmt efnagreiningum á gjóskunni úr Eyjafjallajökli eru 850 ppm (mg/kg) af flúor í henni. Í 1 cm þykku lagi eru þá 10 lítrar eða 30 kg af ösku á hverjum fermetra lands. Á þessum fermetra eru því 25,5 grömm af flúor eða 51 gramm af natríum flúoríði. Til þess að leysa það upp þarf því 1,2 lítra af vatni á hvern fermetra. Öskulag sem er 5 cm þarf því 6 lítra á fermetra eða 60 tonna á hektara af vatni til þess að leysa upp natríum flúoríðið.

Það er víst að meira en 90% af flúorsaltinu skolast út með þessu vatnsmagni - en hvað er þetta mikil úrkoma?? Úrkoma upp á 1 mm gefur 1 lítra á fermetra þannig að við þurfum úrkomu upp á 1,5 mm til að leysa natríum flúoríð í 1 cm þykku lagi af ösku en úrkomu upp á 9 mm til að leysa upp í 6 cm lagi. Í reynd þarf aðeins meiri úrkomu til þess að losa vökva frá, þ.e. gegnbleyta lagið.

LÁGMARKS-ÚRKOMUMAGN TIL AÐ LEYSA UPP FLÚORÍÐ

Þykkt öskulags	Úrkoma, mm.
1 cm	1,5
2 cm	3,0
3 cm	4,5
4 cm	6,0
5 cm	7,5
6 cm	9,0
7 cm	10,5
8 cm	12,0
9 cm	13,5
10 cm	15,0

Til viðbótar úrkomu vinnur tíminn með okkur. Á nokkrum vikum hvarfast flúoríðið í röku umhverfi við bergið sjálft og myndar óskaðlegt kalsíum flúoríð (CaF₂). Þetta er eins og lífríkið vill hafa það, meira að segja fiskbein eru með 400 ppm af flúor, en óskaðlegt vegna þess að það flúorinn er bundinn CaF₂.

Pegar sauðfé féll vegna flúors frá Heklu 1970 var klaki ekki farinn úr jörð og lambfé (miður maí) á tünnum. Það mynduðust því pollar á yfirborðinu sem féð drakk úr. Það er því eitt að flúorinn leysist upp, annað er að SKOLA HANN ÚR.

ÞAÐ ER ÞVÍ MIKILVÆGT AÐ ÚRKOMAN EÐA SKOLVATNIÐ KOMI Í A.M.K. TVÖFÖLDU EÐA ÞREFÖLDU LÁGMARKSMAGNI Á SKÖMMUM TÍMA TIL AÐ LOSA VATNIÐ ÚR BLAUTU ÖSKULAGINU - Þetta er erfiðast við fínu öskuna núna. Það þarf að leka úr henni - annars er flúorinn til staðar - UM SINN EÐA ÞAR TIL HANN HVARFAST VIÐ KALSÍUM.

Flúormagnið undir Eyjafjöllum er enn sem komið er mun minna en úr gjósku frá Heklu. Hér að ofan er reiknað flúor upp á 850 mg/kg en að öllum líkindum er flúorinn minni í heild þar sem askan sem féll fyrst innihélt mun lægri gildi eða 25-35 mg/kg.

Þess vegna þurfum við 10 mm úrkomu (helst allt í einu) til að verð laus við þetta EN VARAST ALLT AFRENNSLI AF ÖSKUNNI OG SMÁLÆKI.

Samkvæmt úrkomumælingum frá Veðurstofunni undanfarna áratugi er þó ekki á vísan að róa hvað úrkomumagn snertir. Ef litið er á mánaðargildi úrkomu í maí á Vatnsskarðsshólum í Mýrdal s.l. 20 ár kemur í ljós að hún er mjög breytileg eftir árum eða allt frá 12 mm upp í 162,7 mm. Á sama tímabili er sólarhringsúrkomu frá 5,5 mm upp í 69,3 mm. Af þessu má eftir sem áður sjá að minnsta sólarhringsúrkomu s.l. 20 ára á Vatnsskarðshólum ætti að duga til þess að skola flúor úr um 2-3 cm öskulagi. Það er því ástæða til að ætla að flúor muni skolast tiltölulega fljótt úr öskunni ef það rignir.

En askan hefur líka sínar jákvæðu hliðar þó hvíleidd sé. Hún inniheldur sölt og næringarefni fyrir gróður. Þessi aska er með frekar hátt kísilsýrumagn og allhátt kalímagn. Áburðaráhrif væntanlega veruleg. Til að halda þeim og kalí sem losnar í vistkerfinu er nauðsynlegt að gróðurþekja náist upp sem fyrst. Annars skolast kalí auðveldlega niður í gegnum jarðveginn.

Hvernig er best að bregðast við.

Athuga að yfirborðsvatn og aska komist ekki í vatnsból. Skoða aðstæður og hreinsa ösku frá vatnsbólum, nokkrir metrar duga og sjá til þess að yfirborðsvatn berist ekki í þau. Þetta á að vera í lagi en rétt að vera mjög vakandi fyrir þessu. Ef brynningarvatn er tekið úr opnum lækjum athuga hvort ekki sé hægt að komast í vatnsból sem nærast af grunnvatni.

Gera athugun á eðli skorpunnar. Kanna hvort hún molnar auðveldlega í bleytu eða við vinnslu eða hvort hún sé stöðug í vatni og brotni upp í klumpa við vinnslu. Seinna tilfellið er

erfiðara en þá er askan bundin og tekið á rykmyndun en jarðvegurinn verður erfiður og gróður í úthaga á erfitt með að komast í gegn.

Ef ósköpunum linnir er ekkert sem mælir gegn því að reyna jarðvinnslu og kornrækt þar sem það var ætlað. Ef askan brotnar upp þá þarf að bíða þar til hún er rök til að hún þyrl-ist ekki upp og sennilega er betra að blanda henni við jarðveginn en að grafa hana með plægingu. Þetta þarf þó að prófa og meta áferð og eðli jarðvegsins eftir slíka jarðvinnslu. Allavega er afar mikilvægt að ná upp gróðri eins fljótt og nokkur kostur.

Fylgjast þarf með gróðri, bæði í úthaga og á túnum og hvort hann sé nýtanlegur til beitar eða sem fóður. Korn ætti að

koma ómengað út úr þessu nema um loftmengun sé að ræða á vaxtartíma, nánar á kornfyllingartíma. Aðallega þarf að huga að því að bera nægilegan N áburð á og trúlega einnig fosfór en minni áhyggjur þarf að hafa af öðrum steinefnum.

Gera athuganir á hvort þörf sé að brjóta upp skorpuna á túnum og í úthaga og þá með hvaða tækjum það er hægt án þess að skemma rótina. Ýmis tæki til að rispa og lofta grass-vörð eru til.

Heimildir:

Niels Óskarsson, Jarðvísindastofnun Háskóla Íslands
Þorsteinn Guðmundsson, Landbúnaðarháskóla Íslands

Frá fræðslufundum í sauðfjárræktinni

Fræðslufundirnir í sauðfjárræktinni hjá BSI voru haldnir dagana 30. og 31. mars síðastliðinn. Fundirnir voru með nokkuð breyttu sniði þetta árið þar sem ákveðið var að notast við fjárfundarbúnað við fundarhöldin. Þannig var fundað saman í Árnes- og Rangárvallasýslum 30. mars og saman í Austur- og Vestur-Skaftafellssýslum 31. mars. Fundarhöldin gengu að mestu leiti vel fyrir sig og munum við nota þessa tækni á fræðslufundunum í framtíðinni.

Gestafyrirlesari á fundunum var Guðjón Kristinsson framkvæmdastjóri Ístex. Fanney Ólöf og Þórey fóru yfir

Gosi 08-240 frá Efstu Grund

Rúbín 08-783 frá Ósabakka

skýrsluhaldið á Suður- og Suðausturlandi árið 2009 og veittu verðlaun þeim veturgömlu hrútum sem stóðu hæstir í hverri sýslu fyrir sláturlömb haustið 2009. Guðjón fór yfir rekstur Ístex síðastliðin ár og hvernig hann hefur breyst með auknum áhuga landsmanna að þrjóna sínar eigin ullarflíkur. Einnig er útflytningurinn að gefa hærra verð en var fyrir hrúnið vegna veikrar stöðu krónunnar. Guðjón benti mönnum líka á mikilvægi þess að setja ullina í rétta flokka, nokkur brögð hafa verið af því í haust að annars flokks ull hafi verið sett í

fyrsta flokk. Út frá þessu spunnust umræður um að halda þyrfti námskeið fyrir bændur í ullarmati fyrir næsta haust.

Á fundunum voru þrjú veturgamlir hrútar í hverri sýslu verðlaunaðir fyrir sláturlömb haustið 2009. Á fundi Sauðfjárræktarnefndar BsSI í ágúst árið 2009 var rætt um að skoða fyrirkomulag þessara verðlauna og var það lagt í hendur sauðfjárræktarráðunautanna að útfæra þær breytingar. Í framhaldinu var ákveðið að taka inn í skilyrðin að til að hrútur komist til röðunar þarf meðaltal búsinns sem hann er á að vera með að lágmarki 8,5 í gerðareinkunn og fitueinkunn ekki hærrí en 6,8. Landsmeðaltal fyrir gerð og fitu var haft til hliðsjónar við ákvörðunina á búsméðaltölunum. Einnig var gerðarmat verðlaunahrúts hækkað í 9,0, fitumat lækkað í 6,7, einkunnir fyrir kjötmat og fallþunga þurfa báðar að vera að lágmarki 100 og hrúturinn þarf að eiga að lágmarki 15 sláturlömb haustið 2009. Til að hrútur komi til röðunar þarf að vera búíð að skila skýrslum til Bændasamtaka Íslands og gögn borist til baka til Búnaðarsambandsins. Hrúturnum er síðan raðað eftir ákveðinni einkunn sem er samsett af gerðareinkunn, kjötmatseinkunn og fallþunga-einkunn. Gerðareinkunn er margfölduð með 10 til að koma henni á sama skala og kjötmat- og fallþungaeinkunn. Hún hefur svo tvöfalt vægi á við hinar einkunnirnar.

Í efsta sæti í Árnæssýslu var Rúbín 08-783 frá Ósabakka 2 undan Villingi 07-781 Hvellssyni (06-969). Rúbín gefur þung lömb sem flokkast vel, hlutfall gerðar og fitu er 1,62. Í Rangárvallasýslu stóð efstur Batur 08-151 frá Teigi 1 undan Bjálka 06-995 frá Hesti. Þrátt fyrir góðan fallþunga gefur Batur mjög litla fitu og gríðarlega góða gerð, hlutfallið á milli gerðar og fitu er 1,81 sem er það hæsta á meðal efstu hrúta

í sýslunum fjórum. Nebbi 08-467 frá Snæbýli I undan Fróða 04-963 frá Hagalandi var efstur í Vestur-Skaftafellssýslu. Nebbi gefur þungt, gerðin er vel yfir meðaltali búsinns og fitan ekki mikil, hlutfallið á milli gerðar og fitu er 1,65. Hilli 08-497 Hylsson 01-883 frá Hvammi var efstur í Austur-Skaftafellssýslu. Hilli gaf mikið útslag á sínu búi og er langefstur af þeim hrútum sem koma til röðunar í sýslunni. Yfirlit yfir þrjú efstu hrútana í hverri sýslu má sjá í meðfylgjandi töflu.

Nánari upplýsingar um þá hrúta sem komust til röðunar og um niðurstöður skýrsluhaldsins má sjá á heimasíðu BSSL www.bssl.is undir sauðfjárrækt-skýrsluhald eða fá blöðin send með því að hringja í síma 487 4818 Fanney Ólöf eða 470 8083 Þórey.

Sauðburðarfrí sauðfjárræktarráðunauta

Sauðfjárræktarráðunautar Búnaðarsambandsins verða í fríi meiri hlutann af maí mánuði.

Fanney Ólöf og Þórey

Efstu veturgömlu hrútar fyrir sláturlömb 2009

Sæti	Árnæssýsla				Sláturniðurstöður hrúts						Sláturniðurstöður bús					
	Býli	Nr.	Nafn	Faðir	Fj.	Fallþ.	Gerð	Fita	Kjötme.	Hlutf.	Fþe	Fjöldi	Fallþ.	Gerð	Fita	
1	Ósabakki II	08-783	Rúbín	07-781	Villingur	36	17,5	10,2	6,3	104,8	1,62	125,0	222	16,2	9,6	6,0
2	Hrafnkelsstaðir	08-729	Peli	06-104	Tindur	19	16,1	10,4	6,5	111,8	1,60	109,0	204	15,9	9,8	6,6
3	Hrafnkelsstaðir	08-731	Stólpi	06-995	Bjálki	16	15,9	10,1	6,1	114,9	1,66	105,0	204	15,9	9,8	6,6

Austurhlíð	08-687	Styggur	07-447	Geysir	18	16,8	9,2	5,7	103,7	1,61	118,0	470	15,6	8,5	5,3
Hagi II	08-057	Bali	06-995	Bjálki	23	16,4	10,0	6,4	100,3	1,56	105,0	210	16,3	9,3	6,0
Haukholt	08-001	Kaðall	06-996	Þráður	32	15,8	9,0	5,8	105,5	1,55	113,0	514	14,9	8,6	5,7
Hrafnkelsstaðir	08-726	Lói	05-730	Leó	21	15,6	9,6	6,3	102,1	1,52	107,0	204	15,9	9,8	6,6
Hrafnkelsstaðir	08-724	Gjafar	06-152	Ylur	17	16,3	9,4	6,2	103,7	1,52	108,0	204	15,9	9,8	6,6
Móskógar	08-008	Kuldi	07-154	Frosti	22	15,9	9,8	6,5	106,8	1,51	110,0	118	15,5	9,4	6,4

Sæti	Rangárvallasýsla				Sláturniðurstöður hrúts						Sláturniðurstöður bús					
	Býli	Nr.	Nafn	Faðir	Fj.	Fallþ.	Gerð	Fita	Kjötme.	Hlutf.	Fþe	Fjöldi	Fallþ.	Gerð	Fita	
1	Teigur I	08-151	Batur	06-995	Bjálki	20	16,4	10,7	5,9	116	1,81	107,0	588	16,1	9,7	5,8
2	Brú	08-201	Logi	05-965	Kveikur	25	15,6	9,6	5,4	122	1,78	101,1	233	15,8	9,3	6,0
3	Efsta-Grund	08-240	Gosi	06-245	Prins	25	16,0	9,9	6,5	106	1,52	100,0	254	16,3	9,9	6,8

Butra	08-006	Hamar	07-679	Snjall	27	16,2	9,1	6,4	100,0	1,42	119,0	337	16,4	9,1	6,4
Næfurholt	08-002	Sláni	05-965	Kveikur	24	15,9	9,1	5,7	121,2	1,60	100,0	453	16,3	9,6	6,8

Kynbótasýningar hrossa 2010

Senn líður að kynbótasýningum og því rétt að kynna þær. Reiknað er með því að dómur standi samfleytt frá 10. maí til 11. júní. Sýningar á Suðurlandi verða að venju þrjár. Fyrsta sýningin verður í Víðidal í Reykjavík. Tvær dómnefndir verði að störfum á Sörlastöðum og Hellu. Stefnt er að sýningu í Hornafirði ef næg þátttaka fæst, lágmarks skráning er 15 hross.

Sýningar í umsjón Búnaðarsambands Suðurlands eru:

Víðidalur í Reykjavík dagana 10. til 14. maí.

Tekið við skráningum í síma 480 1800 dagana 29. apríl til 3. maí.

Sörlastaðir í Hafnarfirði dagana 17. til 28. maí.

Tekið við skráningum í síma 480 1800 dagana 4. til 6. maí.

Héraðssýning Gaddstaðflötum dagana 31. maí til 11. júní.

Tekið við skráningum í síma 480 1800 dagana 17. til 20. maí.

Hornafjörður 1. til 2. júní.

Tekið við skráningum í síma 470 8088 / 864 6487 dagana 26. og 27. maí.

Það er um að gera að skrá tímalega. Hægt verður að skrá

hross til sýningar á heimasíðu Búnaðarsambandsins, www.bssl.is. Frá árinu 2008 hefur verið leyfilegt að koma með hross einvörðungu í reiðdóm. P.e.a.s. eigandi getur valið að láta byggingardóm standa hafi hrossið verið dæmt fullnaðardómi á síðustu 60 dögum. Aðeins er val um síðasta dóm. Þau nýmæli verða tekin upp á vorsýningunum á Sörlastöðum og Gaddstaðflötum (tvær yfirlitssýningar) að mögulegt verður að koma með sama grip aftur til dóms á sömu sýningu. Tilgangurinn með breytingunni er að gefa möguleika á endursýningu á sama stað sýnist mönnum svo. Dæmi: Brúnka frá Brekku er sýnd í viku 1. Knapi telur að sýningin hafi mistekist. Knapi á tíma í viku 2 (annað skráð hross) og ákveður að koma á nýjan

leik með Brúnku. Knapi/eigandi verður að eiga skráðan tíma í viku 2 til að geta nýtt sér þennan möguleika sem þýðir að öllu jöfnu að annað þegar skráð hross verður af dómi. Hvað varðar verðlaunaveitingu yrði aftur litið svo á að um eina og sömu sýninguna væri að ræða.

Sýningargjald á hvert hross er 14.500 kr. Ef hross er einvörðungu skráð í byggingardóm eða hæfileikadóm er sýningargjaldið 10.000 kr. Það skal hins vegar skýrt tekið fram að nauðsynlegt er að geta þess um leið og hrossið er skráð að það eigi einungis að mæta í byggingardóm eða hæfileikadóm, ef það er ekki gert er litið svo á að það eigi að fara í fullnaðardóm. Hafi greiðsla ekki borist í síðasta lagi í lok síðasta skráningardags er viðkomandi hross ekki skráð í mót. Sýningargjöld er hægt að greiða á skrifstofu Búnaðarsambandsins að Austurvegi 1 á Selfossi eða inn á reikning nr. 0152-26-1618, kt: 490169-6609. Ef greitt er í banka er mikilvægt að biðja bankann um að faxa strax greiðslukvittun til Búnaðarsambandsins, faxnúmerið er 480 1818. Mjög brýnt er að merkja greiðslu með númeri og nafni hrossins. Ef greitt er í gegnum netbanka vinsamlegast sendið greiðslukvittun á netfangið helga@bssl.is. Hægt er að greiða sýningargjöld með kreditkorti. Endurgreiðsla á sýningargjöldum kemur aðeins til greina ef látið er vita um forföll áður en viðkomandi sýning hefst. Ekki er um fulla endurgreiðslu að

ræða heldur einungis 9.000 kr fyrir hross sem hefur verið skráð í fullnaðardóm en 6.000 kr fyrir þau hross sem hafa einungis verið skráð í byggingar eða hæfileikadóm.

Rétt er að minna á eftirfarandi:

1. Öll hross sem koma til kynbótadóms skulu vera grunnskráð í WorldFeng og einstaklingsmerkt.
2. Allir stóðhestar sem koma til dóms skulu vera DNA-greindir svo og foreldrar þeirra. Áður miðað við 5 vetra aldur og ekki þurfti að vera til DNA úr foreldrum.
3. Allir stóðhestar 5 vetra og eldri sem koma til dóms þurfa að skila inn vottorði um að úr þeim hafi verið tekið blóðsýni. Ekki þarf að framvísa vottorði fyrir hesta sem þegar liggur fyrir í WF að búið er að taka blóð úr.
4. Röntgenmynda skal hækla stóðhesta. Röntgenmyndirnar er heimilt að taka af hestinum á því ári sem þeir verða fimm vetra. Hestur hlýtur ekki dóm nema myndataka hafi farið fram og niðurstöður liggja fyrir í WorldFeng.

5. Hófar mega ekki vera lengri en 9,0 cm. Undantekningar frá þessari reglu má gera þegar hæð á herðar mælist 137-144 cm, mælt með stangarmáli, en þá má hóflengd vera allt að 9,5 cm og ef hæðin er 145 cm eða meira má hóflengdin vera allt að 10,0 cm. Ekki má muna meira e 2 cm á lengd fram- og afturhófa.
6. Hámarksþykkt skeifna er 8 mm og hámarksbreidd 23 mm. Sama breidd skal vera á fram- og afturfótaskeifum en mest má muna 2mm í þykkt. Skeifurnar skulu vera samstæðar og úr samskonar efni.

Munið að láta taka DNA-sýni, blóðsýni og röntgenmynda með góðum fyrirvara fyrir sýningar. Reglur um kynbótasýningar má sjá í heild sinni á slóðinni www.bssl.is.

Halla Eygló Sveinsdóttir

Breytingar á vægi

Eftirfarandi breytingar hafa verið gerðar á vægi á skeiði, feti og vilja og geðslagi.

Skeið hækkar úr 9% í 10%

Fet hækkar úr 1,5% í 4%

Vilji og geðslag lækkar úr 12,5% í 9%

Á slóðinni www.bssl.is undir hrossarækt -kynbótasýningar má finna dómareikni en þar er hægt að slá inn einkunnir og sjá hvaða aðaleinkunn hross hlýtur. Getur verið forvitnilegt fyrir þá sem hyggjast koma með hross í dóm í vor. Aðrar breytingar lúta að þröskuldum sem settir eru á hærri einkunnir fyrir tölt og stökk. Þær eru:

Tölt

- Ef einungis er sýnt hægt tölt er hámarkseinkunn 8,5 fyrir tölt (óbreytt)
- Ef ekki er sýnt hægt tölt er hámarkseinkunn 7,5 fyrir tölt (var 8,0)
- Til að ná 8,0 fyrir tölt þarf hægt tölt að vera minnst 7,5
- Til að ná 8,5 fyrir tölt þarf hægt tölt að vera minnst 8,0
- Til að ná 9,0 eða 9,5 fyrir tölt þarf hægt tölt að vera minnst 8,5
- Til að ná 10,0 fyrir tölt þarf hægt tölt að vera minnst 9,0

Stökk

- Ef einungis er sýnt hægt stökk er hámarkseinkunn 8,0 fyrir stökk (óbreytt)
- Ef ekki er sýnt hægt stökk er hámarkseinkunn 8,0 fyrir stökk (var 8,5)
- Til að ná 8,5 fyrir stökk þarf hægt stökk að vera minnst 8,0
- Til að ná 9,0 eða 9,5 fyrir stökk þarf hægt stökk að vera minnst 8,5
- Til að ná 10,0 fyrir stökk þarf hægt stökk að vera minnst 9,0

Annað sem rétt er að benda á er að ef hrossi er riðið hvað eftir annað lengra en afmörkun brautar segir til um, getur það haft áhrif á vilja/geðslags einkunn. Reglur um kynbótasýningar má sjá í heild sinni á slóðinni www.bssl.is.

Halla Eygló Sveinsdóttir